

ČESKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Daniely Zemanové, soudkyně Lucie Dolanské Bányaiové a soudce Jiřího Přibáně (soudce zpravodaje) o ústavní stížnosti stěžovatele **N. D. Ch.**, zastoupeného JUDr. Tomášem Sokolem, advokátem, sídlem Na Strži 2102/61a, Praha 4 – Krč, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 11. 2024, sp. zn. 61 To 729/2024, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 4. 10. 2024, č. j. 43 Nt 57/2024-9, za účasti **Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 1**, jako účastníků řízení, a **Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1**, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

- I. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 7. listopadu 2024, sp. zn. 61 To 729/2024, a usnesením Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 4. října 2024, č. j. 43 Nt 57/2024-9, bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces podle článku 36 odst. 1 a jeho právo na osobní svobodu podle článku 8 odst. 1, 2 a 5 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. listopadu 2024, sp. zn. 61 To 729/2024, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 4. října 2024, č. j. 43 Nt 57/2024-9, se ruší.**

O d ů v o d n ě n í :

I.**Skutkové okolnosti posuzované věci a napadená rozhodnutí**

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí s tvrzením, že jimi byla porušena jeho ústavně zaručená základní práva podle čl. 4 a čl. 90 Ústavy, čl. 8, čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), jakož i čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 1 protokolu č. 12 k Úmluvě.

2. Klíčovou otázkou ve věci je požadavek proporcionality zásahu do osobní svobody obviněného, který musí soud vzít v úvahu již při rozhodování o vzetí obviněného do útěkové vazby, pokud je již v dané fázi trestního řízení zřejmé, že trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody.

3. Ústavní soud si ve věci zapůjčil spis sp. zn. 43 Nt 57/2024 vedený u Obvodního soudu pro Prahu 1 (dále jen „obvodní soud“). Z tohoto spisu, jakož i z ústavní stížnosti a jejích příloh, se podávají následující skutečnosti. Proti stěžovateli bylo usnesením policejního orgánu služby kriminální policie a vyšetřování, Obvodního ředitelství policie Praha 1, Odboru obecné kriminality, 1. oddělení obecné kriminality (dále jen „policejní orgán“) ze dne 3. 10. 2024, č. j. KRPA-260035-59/TČ-2024-001171-1-TB, zahájeno trestní stíhání pro podezření ze spáchání zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. c) trestního zákoníku. Toho se měl, stručně řečeno, stěžovatel dopustit následujícím způsobem. Dne 14. 8. 2024 v odpoledních hodinách vstoupila poškozená E. D. do prodejny W. s cílem natočit prostory této prodejny na svůj mobilní telefon. Z kamerového záznamu prodejny je zřetelné, že poškozená vstoupila do prodejny s mobilním telefonem v ruce, přičemž takřka okamžitě došlo k čelnímu kontaktu stěžovatele a poškozené. Stejně tak záznam z mobilního zařízení poškozené v čase 0.30 ukazuje nejen nádoby na pultu prodejny, nýbrž také stěžovatele. Stěžovatel nejprve na poškozenou E. D., která si tedy natáčela na mobil prostory prodejny a zblízka i podobu stěžovatele (neboť chtěla dle svých slov natočit „vtipné video“), zakřičel v anglickém jazyce „*sorry no photo*“. Jelikož poškozená na výzvu stěžovatele nikterak nereagovala, následně po ní stěžovatel hodil částečně naplněnou plastovou láhev, která poškozenou minula. Poškozená ani na tuto výzvu nezareagovala, tudíž stěžovatel na poškozenou začal křičet ve vietnamském jazyce, ať vypadne, přičemž poškozená jeho chování opět ignorovala, a tudíž vzal do ruky baseballovou pálku a opakovaně se s ní rozmáchl, což v poškozené vyvolalo obavu a dala se na ústup. Stěžovatel poškozenou touto pálkou lehce uhodil do levé paže. Poškozená následně vyhledala lékařské ošetření, přičemž její zranění si nevyžádalo další ošetření, nebyla omezena v běžném způsobu života a ani neměla vystavenou pracovní neschopnost.

4. Napadeným usnesením obvodního soudu ze dne 4. 10. 2024, č. j. 43 Nt 57/2024-9, byl stěžovatel vzat do vazby podle § 67 písm. a) trestního řádu, neboť obvodní soud dospěl k závěru, že je v případě stěžovatele dána důvodná obava, že by se mohl na svobodě trestnímu stíhání vyhýbat nebo by se mohl skrývat. V České republice se totiž nezdržuje na věrohodné adrese, nemá stále a ověřitelné zaměstnání, jeho vztah k provozovně prodejny W. je nejasný, svoji totožnost prokazuje dokladem, který jeví známky pozměnění a konečně je také ohrožen poměrně citelnou trestní sazbou. Obvodní soud se dále zabýval i možností nahradit vazbu alternativními opatřeními, která byla stěžovatelem navržena, avšak shledal je nedostatečnými.

5. Stěžovatel napadl usnesení obvodního soudu stížností, která byla napadeným usnesením Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) ze dne 7. 11. 2024, sp. zn. 61 To 729/2024, jako nedůvodná zamítnuta podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu, neboť městský soud se ztotožnil s argumentací obvodního soudu.

II.

Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatel namítá, že byl vzat do vazby, aniž by byly naplněny zákonné podmínky § 67 trestního řádu, neboť jednání, kterého se stěžovatel dopustil, nelze posoudit jako zločin vydírání. Stěžovatel je toho názoru, že v jeho případě byly dány okolnosti vylučující protiprávnost (konkrétně se domnívá, že šlo o nutnou obranu), a jeho jednání tedy vůbec není

trestné. Uvádí, že jednáním poškozené bylo zasaženo do jeho osobnostních práv, neboť jeho podoba byla pravděpodobně streamována na internet. Stěžovatel neudělil žádný souhlas se zachycením své podoby a poškozenou vyzýval, aby jednání zanechala. Poškozená tak však neučinila, nýbrž stěžovatele provokovala. Stěžovatel k tomuto dále uvádí, že on sám je drobné rachitické postavy, kdežto poškozená je velká žena maskulinního typu s chlapeckou figurou. Stěžovatel tudíž dostal strach.

7. Stěžovatel dále namítá, že vazební stíhání je neproporcionální vzhledem k reálně hrozícímu trestu. Předně se domnívá, že nebyly naplněny důvody tzv. útekové vazby. Soudy odůvodnily existenci této vazby hrozbou citelného trestu, takže je podle něho zjevné, že se vůbec nezabývaly otázkou, jaký trest mu reálně hrozí. Hrozbu vysokým trestem je totiž nutno odůvodnit individualizovanými okolnostmi případu, jak pravidelně judikuje Ústavní soud, a pouhý odkaz na horní hranici trestní sazby nestačí. Stěžovatel k individuálním okolnostem spáchání trestného činu uvádí, že zde existují polehčující okolnosti, neboť spáchání trestného činu bylo vyprovokováno poškozenou, trestný čin spáchal vůbec poprvé, navíc v silném rozrušení při odvracení útoku nebo jiného nebezpečí. Trestným činem způsobil menší škodu nebo škodlivý následek, doznal se k němu, upřímně ho litoval a před jeho spácháním vedl řádný život.

8. Stěžovatel zároveň podotýká, že v jeho případě není dána žádná přitěžující okolnost. Na základě těchto skutečností lze tedy předpokládat, že uložený trest se bude pohybovat na samé spodní hranici trestní sazby. Stěžovatel v této souvislosti poukazuje na nález ze dne 17. 10. 2023, sp. zn. III. ÚS 1664/23. Z hlediska reálně hrozícího trestu stěžovatel poukazuje na to, že skutkové okolnosti jsou u něj obdobné jako v případě předloženého nálezu. Dále stěžovatel odkazuje i na nález ze dne 17. 7. 2024, sp. zn. III. ÚS 35/24. Namítá, že zásah do osobní svobody v rámci vazby přichází v úvahu jen v případě, kdy obviněnému hrozí trest spojený s odnětím svobody.

9. Stěžovatel taktéž namítá, že soudy řádně nevymezily splnění zákonných podmínek útekové vazby. Při vazebním zasedání uvedl, že se zdržuje na adrese X s tím, že na této adrese pobývá u kamaráda, avšak nemá v místě jmenovku. Soud nevysvětlil, proč tuto informaci nepovažuje za věrohodnou. Závěr soudu, že se stěžovatel na uvedené adrese nezdržuje, lze tak považovat za nepodložený a neodůvodněný. Avšak vzhledem k judikatuře Ústavního soudu by ani skutečnost, pokud by se na adrese nezdržoval, nebylo možno považovat za rozhodující v otázce důvodnosti útekové vazby.

10. Obvodní soud dále uvedl, že stěžovatel nemá ověřitelné zaměstnání, což je však taktéž podle judikatury Ústavního soudu skutečnost málo významná. Stěžovatel podotýká, že právě absence dostatečných příjmů ze zaměstnání může reálně snižovat riziko útěku do ciziny. Soudy taktéž paušálně bez uvedení konkrétních okolností vyhodnotily státní příslušnost stěžovatele jako faktor odůvodňující riziko útěku. Soudy se v tomto kontextu ani nezabývaly např. stěžovatelovými jazykovými kompetencemi (neovládá žádný cizí jazyk) či majetkovými a sociálními poměry, které mu prakticky znemožňují, aby se mohl skrývat před orgány činnými v trestním řízení. Stěžovatel taktéž podotýká, že fakticky nemá možnost Českou republiku opustit, neboť cizinecká policie mu zabavila identifikační doklad poté, co byl dne 18. 9. 2024 zadržen.

11. Stěžovatel se dále neztotožňuje s argumentací obvodního soudu, který uvedl, že doklad totožnosti stěžovatele je zjevně padělaný, neboť v něm došlo ke změně data platnosti. K tomu uvádí, že uvedené tvrzení soudu je nepodloženou domněnkou, která nemá oporu v trestním spise.

III.

Vyjádření účastníků řízení, vedlejšího účastníka řízení a replika stěžovatele

12. Obvodní soud ve svém vyjádření uvedl, že navrhuje odmítnutí stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost, neboť je zčásti založena na nepravdivých skutečnostech stran osobního dokladu stěžovatele, a dále je vesměs založena na nejistých předpokladech, z nichž stěžovatel vyvozuje jisté závěry.

13. Městský soud uvedl, že v plném rozsahu odkazuje na obsah napadeného usnesení.

14. Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 1 (dále jen „obvodní státní zastupitelství“) považuje stížnost za nedůvodnou a navrhuje její odmítnutí pro zjevnou neopodstatněnost. Nesouhlasí s tvrzením stěžovatele, že jeho jednáním nebyly naplněny všechny znaky trestného činu, přičemž poukazuje na zamítnutí stížnosti proti zahájení trestního stíhání a zdůrazňuje, že ve věci již byla podána obžaloba. Nesouhlasí ani s námitkou neproporcionálního uložení vazby, neboť v podané obžalobě je navržen nepodmíněný trest ve výměře 2 let a 6 měsíců. Obvodní státní zastupitelství taktéž rozporuje tvrzení stěžovatele stran absence zákonných podmínek pro uvalení útěkové vazby, kdy podklady pro všechna skutková zjištění, která stěžovatel rozporuje, jsou založeny ve spise.

15. Městské státní zastupitelství se k ústavní stížnosti nevyjádřilo, čímž se vzdalo postavení vedlejšího účastníka řízení.

16. Obdržená vyjádření zaslal Ústavní soud stěžovateli k replice, jíž sice stěžovatel nevyužil, avšak zaslal doplněk k ústavní stížnosti. V tomto podání stěžovatel uvádí, že obvodní soud dne 29. 1. 2025 stěžovatele propustil z vazby na svobodu, a to na základě argumentace, z níž vyplývá, že stěžovateli nehrozí uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody. Dovojuje z toho, že jeho argumentace uvedená v ústavní stížnosti je důvodná. Skutečností, že stěžovatel se nyní ve vazbě nenachází, však ústavní stížnost nepozbývá nic na svém významu.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

17. Ústavní soud shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který se účastnil řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen advokátem v souladu s § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu. Jeho ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť využil všech procesních prostředků k ochraně svých práv.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

18. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy). Není soudem nadřízeným obecným soudům, nevykonává nad nimi dohled. Jeho úkolem v řízení o ústavní stížnosti fyzické či právnické osoby je toliko ochrana ústavnosti [čl. 83, čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy]. Ústavní soud není povolán k přezkumu použití běžného zákona a může tak činit jen tehdy, shledá-li současně porušení základního práva nebo svobody stěžovatele.

19. Osobní svoboda představuje v demokratickém právním státě jednu z nejdůležitějších hodnot. Je předpokladem toho, aby si mohl každý sám uspořádat svůj vlastní život, aby mohl rozhodovat o jeho podstatných aspektech a svým jednáním usilovat o vlastní štěstí. Jakkoliv tato svoboda již ze své podstaty nemůže být neomezená, se zásahy do ní mohou být spojeny neodstranitelné následky ve všech sférách života jednotlivce. Stát, který je založen na úctě k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 odst. 1 Ústavy), do ní proto může zasahovat pouze na základě zákona a v jeho mezích a nesmí se při tom dopustit svévole. Trvání na dodržení všech zákonem stanovených podmínek jejího omezení představuje základní garanci, že budou skutečně respektována práva dotčeného jednotlivce a že v jeho případě nedojde ke zneužití moci [srov. nález ze dne 17. 2. 2015 sp. zn. III. ÚS 916/13 (N 33/76 SbNU 451)].

20. Mezi základní principy omezení osobní svobody vazbou patří nezbytnost uvalení vazby a držení v ní jen pro určitý legitimní účel, proporcionalita mezi osobní svobodou jednotlivce a zájmem společnosti na omezení této svobody, nezbytnost omezení osobní svobody pro absenci jiného prostředku k dosažení totožného cíle a vyvažování přínosů omezení osobní svobody s ohledem na z toho vyplývající ztráty a výhradní pravomoc soudu rozhodovat o vazbě [viz nález ze dne 29. 1. 2008 sp. zn. Pl. ÚS 63/06 (N 21/48 SbNU 223) či nález ze dne 17. 7. 2024 sp. zn. III. ÚS 35/24].

21. Ustanovení § 67 trestního řádu v souladu se zásadou minimalizace zásahů do osobní svobody umožňuje obecným soudům obviněného vzít do vazby, pokud je dán alespoň jeden z vyjmenovaných vazebních důvodů, dále je-li dáno tzv. důvodné podezření, že obviněný spáchal předmětný trestný čin, pro nějž je stíhán, a jestliže s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením, zejména uložením některého z předběžných opatření. Listina ve svém čl. 4 odst. 4 stanoví, že při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí zároveň být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena. Uvedený ústavní imperativ nalézá svůj zákonný odraz právě v ustanovení § 67 trestního řádu. Ústavní soud si je vědom, že rozhodování o vazbě není rozhodováním o vině a trestu. Nicméně nelze přehlédnout, že kritérii osoby obviněného, povahy a závažnosti trestného činu, pro který je stíhán, která jsou explicitně v § 67 trestního řádu, se soud musí zabývat při rozhodování o uložení vazby, a to včetně toho, zda v době rozhodování nelze účelu vazby dosáhnout jiným opatřením, zejména uložením některého z předběžných opatření. Soud je tudíž povinen se uvedenými kritérii zabývat bez toho, že by obviněný měl povinnost tuto konkrétní námitku vznést v průběhu vazebního zasedání či ve stížnostním řízení. Čl. 8 odst. 2 Listiny stanoví, že nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon, a proto porušení ustanovení § 67 trestního řádu zakládá porušení čl. 8 odst. 2 ve spojení s čl. 8 odst. 1 a odst. 5 Listiny.

22. Ustanovení § 67 trestního řádu směřuje k tomu, aby nedocházelo k omezení osobní svobody obviněného v případech činů, u nichž je vzhledem k jejich povaze a závažnosti a s ohledem na osobu obviněného zřejmé, že účelu vazby lze dosáhnout jiným opatřením. V posuzované věci nedošlo při rozhodování o vzetí stěžovatele do vazby, tím spíše při posuzování důvodnosti vzetí do vazby stížnostním soudem, k náležitému posouzení toho, zda jejího účelu nebylo v daném případě možné dosáhnout jiným opatřením, zejména uložením některého z předběžných opatření.

23. V návaznosti na výše uvedené Ústavní soud zdůrazňuje, že požadavky na zákonnost zbavení osobní svobody ve smyslu článku 8 Listiny, resp. článku 5 Úmluvy, se do značné míry

překrývají s právem na spravedlivý proces podle článku 36 a násl. Listiny a článku 6 Úmluvy. Rozhodnutí soudu, na jehož základě došlo ke zbavení osobní svobody, musí být náležitě odůvodněno, což mimo jiné znamená, že z něj musí být poznatelné důvody, pro které soud považoval za splněné všechny zákonné podmínky pro uložení vazby či pro její další trvání.

24. Kromě obecných náležitostí usnesení zákon rovněž stanoví zvláštní požadavky na rozhodnutí o vazbě, které spočívají v tom, že soud musí ve svém rozhodnutí uvést: a) skutečnosti, které odůvodňují podezření ze spáchání trestného činu, pro který je obviněný stíhán, b) konkrétní skutečnosti, ze kterých jsou dovozovány důvody vazby, popřípadě okolnosti uvedené v § 68 odst. 3 a 4 a v § 72a odst. 3 trestního řádu, c) důvody, pro které nebylo možné dosáhnout účelu vazby jiným opatřením (§ 73c trestního řádu).

25. V posuzované věci Ústavní soud dospěl k závěru, že shora uvedená povinnost soudu zabývat se otázkou, zda účelu vazby lze dosáhnout jiným opatřením, jak ji ukládá § 67 trestního řádu, nebyla splněna. Skutkové okolnosti tohoto případu byly soudu při rozhodování o vazbě známy, neboť měl zejména k dispozici podání vysvětlení poškozené a výpověď stěžovatele z vazebního zasedání, které si v klíčových bodech neodporovaly. Stejně tak měl soud k dispozici video pořízené poškozenou. Také byl obeznámen s okolnostmi souvisejícími s osobou stěžovatele, a to včetně jeho dosavadní bezúhonnosti. Soudu byly tudíž známy okolnosti svědčící o povaze a závažnosti činu, jakož i o osobě obviněného důležité pro jeho rozhodnutí o vazbě i jiném opatření, které by dosáhlo jejího účelu. V této fázi řízení nebyly zjevné žádné přitěžující okolnosti, naopak byly seznatelné některé polehčující okolnosti (stěžovatel se předmětného jednání dopustil v silném rozrušení; způsobil nižší škodu nebo jiný menší škodlivý následek; doznal se; svého jednání litoval). Všechny zmíněné okolnosti, které vypovídají o povaze a závažnosti trestného činu i o osobě obviněného (stěžovatele) a které byly orgánům činným v trestním řízení známy již od počátku trestního řízení, byly samy o sobě důvodem, aby soudy důkladně zvažovaly, zda účelu vazby nelze dosáhnout jiným opatřením.

26. V posuzované věci se stěžovatel závadového jednání dopustil dne 14. 8. 2024 v odpoledních hodinách v prostorách prodejny W. Poškozená vstoupila do prodejny zjevně s cílem prodejně natáčet na mobilní telefon, přičemž z jejího počínání bylo zřejmé, že je zcela lhostejná k tomu, zda bez svolení stěžovatele bude pořizovat i záznam jeho podoby. Telefon takto umístila i přímo před obličej stěžovatele, což vyplývá jak z kamerových záznamů uvnitř prodejny, tak i ze samotného videa pořízeného poškozenou. Na opakované výzvy stěžovatele, aby upustila od svého jednání, jejichž obsah jí musel být i přes stěžovatelovu jazykovou bariéru zřejmý, nijak nereagovala, nýbrž dále pokračovala ve svém sjednání. Jelikož poškozená nereagovala na verbální výzvy ani na to, že po ní stěžovatel hodil plastovou láhev, přikročil k tomu, že uchopil baseballovou pálku, máchal s ní ve vzduchu s cílem donutit poškozenou upustit od dalšího jednání a následně ji lehce udeřil do ruky, což vyústilo v odchod poškozené z prodejny. Popsaný úder jí fakticky nezpůsobil žádné fyzické zranění. Poškozená následně podala na stěžovatele trestní oznámení a v rámci podání vysvětlení dne 15. 8. 2024 sama uvedla, že jejím cílem nebylo v prodejně cokoli koupit, nýbrž natočit „vtipné video“. Za uvedené situace muselo být poškozené zřejmé, že její chování nezůstane bez povšimnutí, resp. že na něj bude nějak reagováno. Poškozená se vůči stěžovateli, jak vyplývá ze zapůjčeného spisu, sama dopustila jednání, které může kolidovat s normami občanskoprávními, a to minimálně v otázce zásahu do osobnostních práv stěžovatele, který byl natáčen bez svého svolení na mobilní telefon, kde byla zaznamenána jeho podoba. Přitom z obsahu podání vysvětlení poškozené ze dne 15. 8. 2024 taktéž vyplývá, že pořízené video mělo být dále rozšiřováno. Ústavnímu soudu nepřísluší posuzovat, zda jednání stěžovatele naplňuje některou konkrétní skutkovou podstatu trestného činu, nicméně je zřejmé, že jeho jednání, ať již bude posouzeno

trestním soudem jako jednání trestněprávní či nikoliv, lze posoudit jako hraniční. Specifičnost předmětných skutkových okolností lze podtrhnout gradací jednání ze strany stěžovatele, který s ohledem na svou jazykovou indispozici a na to, že jeho jasně deklarované přání zůstalo u poškozené zcela bez odezvy, hledal způsob, jak poškozenou přimět k tomu, aby respektovala jeho přání a soukromí. Ústavní soud tím v žádném případě neaprobuje ani neomlouvá jednání stěžovatele a nenaznačuje, že osobní spory soukromoprávního charakteru a nesouhlas s jednáním druhého by měly mít řešení ve fyzických útocích. Nicméně tyto okolnosti jednání stěžovatele, navíc dosud bezúhonného, dávají jednání stěžovatele specifický s konkrétní situací svázaný jedinečný a výjimečný charakter. To se nezbytně nutně musí projevit v posuzování povahy a závažnosti činu, osoby pachatele a důvodnosti vazby, resp. důvodnosti trvání vazby při posuzování stížnostním soudem. Z hlediska povahy a závažnosti trestného činu, jakož i z hlediska osoby stěžovatele bylo tedy nepochybně již v době rozhodování o vazbě stěžovatele možno mít objektivně pochybnosti o tom, zda účelu vazby nebylo možné dosáhnout jiným opatřením.

27. Stěžovatel namítá absenci tzv. důvodného podezření a domnívá se, že je dán důvod vylučující protiprávnost. Ústavní soud k námitce směřující k samé podstatě tzv. důvodného podezření uvádí, že ve vazebním řízení obecné soudy neposuzují vinu obviněného, nýbrž zkoumají pouze existenci tzv. důvodného podezření jako jednu z podmínek vzetí obviněného do vazby nebo jeho ponechání ve vazbě. V posuzované věci tedy dle závěrů orgánů činných v trestním řízení bylo dáno důvodné podezření, že stěžovatel se dopustil zločinu vydírání, a to v kvalifikované skutkové podstatě, podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. c) trestního zákoníku. Uvedené ustanovení stanoví, že *kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li takový čin se zbraní*. Ústavní soud je v posuzované věci toho názoru, že byt mohly být naplněny tzv. formální znaky trestného činu, specifická povaha a závažnost posuzovaného činu i osoba obviněného nebyly náležitě posouzeny ve vztahu k dosažení účelu vazby jiným opatřením.

28. Stěžovatel dále namítá nedostatečné odůvodnění napadených usnesení z hlediska důvodů útěkové vazby. Ústavní soud nerozporuje úvahy, které obecné soudy vedly k závěru o naplnění důvodů útěkové vazby, neztotožnil se však se závěrem, že by intenzita jejich naplnění sama o sobě vylučovala nahrazení vazby jiným opatřením. Vzhledem k povaze a závažnosti činu měly soudy zvážit, zda je hrozba vysokého trestu v případě stěžovatele reálná a konkrétní, což neučinily. Z popsanych skutkových okolností bylo *prima facie* vyloučeno, že by byl stěžovatel reálně ohrožen vysokým trestem. Obecné soudy pak nevzaly v potaz ani další protiargumenty stěžovatele, které zeslabovaly obavu z jeho útěku či skrývání se.

29. Stěžovatel ve stížnostním řízení, na které jsou kladeny vyšší požadavky než na řízení před soudem I. stupně, který bere obviněného do vazby (viz text odůvodnění shora), namítal, že mu policejní orgán zajistil průkaz totožnosti – cestovní doklad, a tudíž není možné, aby opustil republiku. Dále uvedl, že se snaží o legalizaci svého pobytu na území České republiky a do Vietnamu se vrátit nechce a ani nemůže; navrhl taktéž uložení jiných alternativních opatření nahrazujících vazbu. Městský soud však všechny tyto argumenty stěžovatele bez dalšího odmítl, aniž by jakkoliv ověřoval jejich pravdivost a nabídl protiargumenty, a přehlížel stěžovatelem předestřené argumenty, které nelze považovat za na první pohled nepřiléhavé, což je v rozporu s judikaturou Ústavního soudu (viz taktéž nálezy ze dne 21. 3. 2025, sp. zn. I. ÚS 441/25). Městský soud pouze odkázal na odůvodnění usnesení obvodního soudu

a námitkami stěžovatele uvedenými ve stížnosti se nezabýval a možnost uložení alternativních opatření nevzal v úvahu.

30. Ústavní soud pouze pro úplnost dodává, že stěžovatel byl usnesením obvodního soudu ze dne 29. 1. 2025 sp. zn. 1 T 3/2025 propuštěn z vazby na svobodu, a to z důvodu podle § 71 odst. 2 písm. b) trestního řádu, neboť je zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a k povaze a závažnosti věci trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody a nejsou dány okolnosti uvedené v § 68 odst. 3 a 4 trestního řádu. V posuzované věci je nutno zdůraznit kromě skutkové výjimečnosti případu taktéž skutečnost, že orgány činné v trestním řízení měly všechny zásadní informace pro posouzení povahy a závažnosti činu a osoby pachatele k dispozici již při rozhodování o vzetí do vazby. Na základě všech shora uvedených důvodů lze tedy uzavřít, že napadenými rozhodnutími bylo zasaženo do stěžovatelových ústavně zaručených základních práv podle čl. 36 odst. 1 a čl. 8 odst. 1, 2 a 5 Listiny.

31. O aktuální zásah do základních práv ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy a § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu se jedná vždy, jestliže se tento zásah – a tedy i případné následné vyhovující rozhodnutí Ústavního soudu – může projevovat v právní sféře stěžovatele. Ochrana základního práva na osobní svobodu, které je zakotveno v čl. 8 Listiny a ze kterého vyplývá, že nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu (čl. 8 odst. 5 Listiny), proto vyžaduje, aby nezákonné rozhodnutí o vazbě bylo vždy zrušeno, a to i v těch případech, kdy již vazba v době rozhodování Ústavního soudu netrvá [viz stanovisko pléna ze dne 6. 5. 2008 sp. zn. Pl.ÚS-st. 25/08 (ST 25/49 SbNU 673)].

32. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a obě uvedená rozhodnutí zrušil podle § 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

P o u č e n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 18. července 2025

Daniela Zemanová
předsedkyně senátu

Odlišné stanovisko soudkyně Daniely Zemanové

1. Uplatňuji tímto odlišné stanovisko proti výroku i odůvodnění většinového rozhodnutí.

I. Obecně

2. V dané věci soudy rozhodly o vzetí stěžovatele do vazby na základě toho, že byly splněny podmínky výslovně stanovené v § 67 písm. a) trestního řádu, tj. jednalo se o osobu bez vazeb na Českou republiku, která zde neměla žádné ověřitelné bydliště, majetek, rodinu ani jiné blízké osoby, byly prokázány pochybnosti o platnosti údaje v dokladu totožnosti. Stěžovatel byl obviněn z trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku, u něhož je stanovena sazba trestu odnětí svobody od 2 do 8 let. Tato kvalifikace jednání stěžovatele byla přezkoumána k jeho stížnosti Obvodním státním zastupitelstvím pro Prahu 1 (dále jen „obvodní státní zastupitelství“) s tím, že byla potvrzena. Následně byla tato kvalifikace převzata do obžaloby, která byla podána pro tento trestný čin s návrhem uložení nepodmíněného trestu 2 roky a 6 měsíců. Tyto skutečnosti zákon i judikatura soudů označuje za typické okolnosti, pro které je možno vzít do vazby (judikatura je dokonce označuje za zesílené důvody vazby).

3. Většinový nález výše uvedené vazební důvody nezpochybňuje. Pochybení, které napadeným rozhodnutím vytýká, tj. nedostatečné odůvodnění nepoužití prostředků nahrazujících vazbu, podle mého názoru ve věci nenastalo. Takový závěr nemá oporu v obsahu napadených rozhodnutí, resp. Ústavní soud obsahově podobná odůvodnění opakovaně označil za ústavně souladná (viz níže). Nález v některých pasážích hodnotí námitky související s rozhodováním o vině stěžovatele (hodnocení přiměřenosti reakce stěžovatele na jednání poškozené), což mu nepřísluší.

4. Především, že jsem si vědoma závažných důsledků spojených s vazbou a v žádném případě nezpochybňuji povinnost využívat tento institut pouze v nezbytných, zákonem předvídaných případech. Respektuji však rovněž, že se jedná o zákonnou úpravu omezení osobní svobody, která je předvídána čl. 8 odst. 5 Listiny, a byla přijata z legitimních důvodů. Je nepřipustné, aby bylo o vazbě rozhodnuto bez splnění zákonem stanovených podmínek. Nelze však připustit ani stav, kdy by orgány činné v trestním řízení nesměly ústavním pořádkem předvídaný institut v případě splnění těchto podmínek použít. Z mého pohledu většinový nález k tomuto důsledku vede.

II. Posouzení možnosti nahrazení vazby jiným opatřením

5. Většinový nález vytýká napadeným rozhodnutím nedostatečnost posouzení toho, zda intenzita důvodů útěkové vazby u stěžovatele vylučovala nahrazení vazby jiným opatřením.

6. Stěžovatel při vazebním zasedání dne 4. 10. 2025 na otázku, kde se zdržuje, uvedl adresu s tím, že bydlí u kamaráda, nemá tam jmenovku, odmítl uvést jméno kamaráda. Přijel do ČR jako turista, žije z úspor, jejichž výši odmítl uvést. Nemá zde žádný majetek ani rodinu, je tu sám. Z Vietnamu do Maďarska ho přivezla osoba, která mu vyřizovala doklady, odmítl označit tuto osobu. K prodejně, ve které došlo k jednání, nemá žádný vztah, byl tam na návštěvě, nepamatuje si, kolikrát.

7. Ze spisové dokumentace předložené Ústavnímu soudu vyplývá, že stěžovatel je státním příslušníkem Vietnamské socialistické republiky, který se prokazoval dokladem vydaným v Maďarsku. Bylo s ním 19. 9. 2024 zahájeno řízení o správním vyhoštění podle § 119 odst. 1 písm. b) bod 4 zákona č. 326/1999 Sb., neboť na území ČR pobýval bez platného oprávnění k pobytu.

8. Obvodní soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí podrobně popsal, v čem spatřuje obavu, že by se stěžovatel mohl trestnímu stíhání vyhýbat změnou pobytu, případně skrýváním – stěžovatel není v České republice sebeméně, natož pak pevně zakotven (nemá zde žádné vazby, jeho rodina žije ve Vietnamu), nezdržuje se na věrohodné adrese, nemá stálé a ověřitelné zaměstnání, je ohrožen vcelku citelnou trestní sazbou, u jeho cestovního dokladu došlo k pozměnění data platnosti. K hrozbě citelné trestní sazby soud doplnil, že to není sám o sobě důvod vazby, působí v kontextu ostatních skutečností svědčících pro vazbu (bod 5 rozhodnutí obvodního soudu). Na tyto skutečnosti soud odkázal v odůvodnění k otázce možnosti nahrazení vazby jiným opatřením. Uvedl, proč vyhodnotil písemný slib stěžovatele jako nedostatečný a nepříliš důvěryhodný. Skutečnosti, na jejichž základě bylo rozhodnuto o vazbě, zakládají natolik vysoký stupeň obavy z vyhýbání trestnímu stíhání, že ani probační dohled či předběžné opatření by nemohly zabránit případnému útěku.

9. Městský soud pod bodem 35 napadeného rozhodnutí uvedl, že vzhledem k souhrnu zjištěných konkrétních skutečností (na které jednak odkázal a též je znovu sám uvedl) lze sdílet obavu soudu prvního stupně, že by se obviněný mohl vymanit z dosahu orgánů činných v trestním řízení útěkem, či skrýváním na neznámém místě, jedná se o reálné riziko. S odkazem na rozhodnutí obvodního soudu shrnul, že stěžovatel je osobou cizí státní příslušnosti, prakticky bez jakýchkoliv závazků a vazeb na Českou republiku, nemá zde zaměstnání, bydliště ani majetek. Odkázal na judikaturu Nejvyššího soudu, která právě tyto skutečnosti označuje za zesílené důvody vazby. Dále městský soud rozebral možnost dosažení vazby jiným opatřením. Zdůraznil, že použití takového institutu je podmíněno tím, že je považován vzhledem k okolnostem věci a obviněného za dostatečný. U stěžovatele by dostatečným nebyl, neboť výše uvedené vazební důvody představují vysoké riziko, zesílené vysokou prostupností vnitrostátních hranic Schengenského prostoru, zejména u silniční a železniční dopravy. Ani absence cestovního průkazu a zákazu vycestování by nemohla zaručit, že se stěžovatel nerozhodne odcestovat nebo že se bude skrývat (bod 36 napadeného rozhodnutí). Své závěry městský soud shrnul pod bodem 37.

10. Z výše uvedeného je zřejmé, že soudy porovnaly závažnost důvodů svědčících pro útekovou vazbu, kdy bylo splněno zároveň několik z nich (a jeden samotný by postačoval pro rozhodnutí o vazbě), na základě takto zvýšené míry rizika, že se stěžovatel může stát nedosažitelným, dospěly k tomu, že jiný prostředek není schopen toto riziko vyvážit. Toto odůvodnění odpovídá požadavkům zákona i judikatury Ústavního soudu (např. usnesení sp. zn. I. ÚS 1096/25, bod 14 a další níže uvedené).

11. Městský soud se výslovně nevyjádřil k jednotlivým námitkám, neboť své rozhodnutí o nepoužití mírnějších zajišťovacích opatření založil na závěru o vysoké intenzitě hrozby útěku či skrývání se vyplývající ze zesílených vazebních důvodů, z čehož dovozoval nemožnost dosáhnout účelu vazby jiným opatřením. Nelze tedy konstatovat, že námitky stěžovatele

pominul, ani že bez dalšího a beze zbytku převzal argumentaci obvodního soudu. Z jeho odůvodnění je zřejmé, jak stížnostní argumentaci stěžovatele posoudil, i bez rozboru jednotlivých námitek.

12. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že právo na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí není absolutní. Soudy nemusí podrobně odpovídat na každou námitku účastníka řízení. Rozsah povinnosti řádně odůvodnit rozhodnutí závisí na konkrétních okolnostech každého případu. Je vždy třeba posoudit, zda argument, na který soud neodpověděl, je pro souzenou věc relevantní a zda mohl mít vliv na výsledek řízení (např. nález sp. zn. I. ÚS 3143/13, bod 31, sp. zn. IV. ÚS 3441/11, sp. zn. IV. ÚS 201/04, I. ÚS 729/2000, I. ÚS 116/05 a IV. ÚS 787/06, III. ÚS 961/09).

13. Ústavní soud v jiných věcech obsahově zcela srovnatelná odůvodnění označil za ústavně konformní. Z poslední doby se např. jedná se o usnesení sp. zn. I. ÚS 1096/25, II. ÚS 741/25, III. ÚS 3276/24, III. ÚS 1968/24, III. ÚS 1475/24, II. ÚS 1051/24, IV. ÚS 3354/23.

14. Většinový nález se nijak nevypořádává s tím, proč hodnotí obsahově srovnatelné odůvodnění napadených rozhodnutí odlišně. Důvod nelze shledat ani v argumentaci stěžovatele, který se – stejně jako před obecnými soudy – soustředil zejména na zpochybnění trestnosti svého jednání. Nález opakovaně odkazuje na specifickou věc, kterou dovozuje z okolností vylučujících protiprávnost na straně stěžovatele. Hodnotí ji odlišně od rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení, jejichž závěry není oprávněn v této věci přezkoumávat (viz níže).

III. Hodnocení jednání stěžovatele

15. Většinový nález dospívá k závěru, že „byť mohly být naplněny tzv. formální znaky trestného činu, specifická povaha a závažnost posuzovaného činu i osoba obviněného nebyly náležitě posouzeny ve vztahu k dosažení účelu vazby jiným opatřením“ (bod 27). Z obsahu nálezu je zřejmé, že v rámci posouzení specifické povahy a závažnosti posuzovaného činu hodnotí stěžovatelem tvrzený důvod vylučující protiprávnost jeho jednání a vytýká obecným soudům, že se touto otázkou dostatečně nezabývaly. Jednak mi není zřejmé, jak by otázku trestnosti stěžovatele soudy měly hodnotit v rámci posouzení možnosti nahrazení vazby jiným opatřením. Dále se domnívám, že ji soudy při (prvotním) vazebním rozhodování neměly důvod a ani možnost hodnotit odlišně od rozhodnutí o zahájení trestního stíhání.

16. Většinový nález popisuje jednání stěžovatele ve vztahu k poškozené (bod 3) odlišně od toho, jak ho popsaly orgány činné v trestním řízení v rozhodnutí o zahájení trestního stíhání a v rozhodnutí o stížnosti podané proti tomuto rozhodnutí. V usnesení obvodního státního zastupitelství ze dne 4. 11. 2024, č. j. 3 ZT 108/2024-39, je pod bodem 6 popsáno jednání poškozené tak, že je zjevné, že jejím zájmem nijak nebylo natáčet obsluhu prodejny, a tedy ani obviněného. Toho cíleně začala natáčet až ve chvíli, kdy ji začal ohrožovat baseballovou pálkou. Oproti tomu většinový nález v naraci pod bodem 3 nepřejímá uvedený popis z rozhodnutí o zahájení trestního stíhání, ale uvádí, že „Z kamerového záznamu prodejny je zřetelné, že poškozená vstoupila do prodejny s mobilním telefonem v ruce, přičemž takřka okamžitě došlo k čelnímu kontaktu stěžovatele a poškozené. Stejně tak záznam z mobilního zařízení poškozené v čase 0.30 ukazuje nejen nádoby na pultu prodejny, nýbrž také stěžovatele“. Obsah

kamerového záznamu takto není reprodukován v žádném z rozhodnutí vydaném orgánem činným v trestním řízení a je tedy otázkou, zda uvedené informace získal Ústavní soud vlastním sledováním kamerového záznamu, případně jakým jiným způsobem. Samotný fakt, že nepřijímá popis jednání z rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení, kterými jsou při rozhodování o vazbě soudci vázáni, je zarážející.

17. Obvodní státní zastupitelství ve výše uvedeném usnesení dospělo k jednoznačnému názoru, že „jednání obviněného nelze označit jako splňující podmínky nutné obrany podle § 29 trestního zákoníku, neboť to bylo zcela zjevně nepřiměřené způsobu útoku poškozené“. Poškozená podle obvodního státního zastupitelství zasáhla do osobnostních práv stěžovatele zaručených občanským zákoníkem, avšak zanedbatelně v porovnání s reakcí stěžovatele, který použil zbraň charakteru basebalové pálky a dvakrát se pokusil stěžovatelku udeřit (kdy k úderu nedošlo pouze v důsledku náhody, resp. uhýbání stěžovatelky). Právní kvalifikace podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku, zahrnující jednoznačně vyloučení nutné obrany, byla potvrzena i v obžalobě. Většinový nálezný se však vyjadřuje k trestnosti jednání pachatele (zejm. body 25, 26), a hodnotí ho jako „hraniční“ (jeho jednání, ať již bude posouzeno trestním soudem jako jednání trestněprávní či nikoliv, lze posoudit jako hraniční; bod 26), zdůrazňuje protiprávnost jednání poškozené, a dospívá k závěru, že vzhledem k tomu je vyloučeno, že by byl stěžovatel reálně ohrožen vysokým trestem.

18. Domnívám se, že Ústavní soud při přezkumu rozhodnutí o vazbě nemůže hodnotit odlišně okolnosti týkající se trestnosti jednání (tedy viny), o nichž orgány činné v trestním řízení rozhodly při rozhodování o zahájení trestního stíhání a při podání obžaloby, pokud tato rozhodnutí nejsou předmětem tohoto řízení. Ústavní soud tím ve většinovém nálezu předjímá nedůvodnost návrhu státního zástupce ohledně navrženého trestu, a to ve fázi, kdy ještě před soudy neproběhlo řízení ve věci samé.

19. Pro úplnost podotýkám, že skutečnost, že stěžovatel byl v lednu 2025 z vazby propuštěn z důvodu § 71 odst. 2 písm. b) trestního řádu, neznamená, že v době prvotního rozhodování o vzetí do vazby a rozhodování o stížnosti nebyly splněny podmínky pro vazbu.

IV. Závěr

20. Ze všech uvedených důvodů jsem přesvědčena, že v dané věci nebyl důvod věc posoudit odlišně od věcí uvedených pod bodem 13, Ústavní soud měl ústavní stížnost odmítnout pro zjevnou neopodstatněnost, případně zamítnout.

V Brně dne 22. července 2025

Daniela Zemanová